

POLITYKA
INSIGHT

U progu negocjacji pokojowych Rosja wciąż inwestuje w wojnę

AUTORKA
Anna Maria Dyner

REDAKCJA
Marta Tycner

PROJEKT GRAFICZNY
Joanna Pamuła

Źródła zdjęć:

FORUM Polska Agencja Fotografów, Shutterstock, www.president.gov.ua,
materiały prasowe MON

POLITYKA **INSIGHT**

POLITYKA INSIGHT to źródło wiedzy o polskiej i europejskiej polityce oraz gospodarce dla liderów biznesu, decydentów politycznych i dyplomatów. Od 11 lat dostarcza swoim odbiorcom serwisy analityczne dostępne w abonamentach, przygotowuje raporty i prezentacje na zlecenie polskich i międzynarodowych instytucji oraz organizuje debaty i konferencje. Analityków i analityczki Polityki Insight można usłyszeć w regularnie publikowanych autorskich seriach podcastowych, m.in. Nasłuchu i Energii do zmiany.
www.politykainsight.pl

Warszawa, luty 2025 roku

Rosja kończy trzeci rok wojny ze znacznymi stratami sprzętowymi i demograficznymi, niemniej ciągle z wystarczającymi zasobami, aby kontynuować działania zbrojne. Co więcej, władze zapowiadają, że będą kontynuować szeroko zakrojoną reformę sił zbrojnych, przy której wykorzystają doświadczenia z Ukrainy. Są także zdeterminowane, by przy okazji potencjalnych negocjacji w sprawie Ukrainy spróbować zmienić światową architekturę bezpieczeństwa i umocnić pozycję Rosji na arenie międzynarodowej. Rosja nadal będzie stwarzała wyzwania bezpieczeństwa dla NATO, które postrzega jako swojego największego przeciwnika. Dlatego warto, aby Sojusz i jego państwa członkowskie inwestowały w działania mające odstraszyć Rosję.

Anna Maria Dyner

starsza analityczka ds. bezpieczeństwa i spraw wschodnich
Polityka Insight

ROSJA MA TRUDNOŚCI, BY REKOMPENSOWAĆ STRATY W LUDZIACH, ALE JEST W STANIE UZUPEŁNIAĆ SPRZĘT

Władze Rosji rozpoczęły pełnoskalową inwazję na Ukrainę, mając nadzieję szybko obalić ukraińskie władze i zainstalować tam rząd, który będzie realizował rosyjskie interesy. Opór Ukrainy oraz pomoc państw zachodnich przekreśliły ten plan, a rosyjskie siły zbrojne musiały zmienić sposób działania. Wojna przekształciła się w długotrwałą kampanię, w trakcie której szczególne znaczenie zyskały systemy bezzałogowe, artyleria, systemy walki radioelektronicznej, zdolności do prowadzenia rozpoznania, stabilna łączność i szybki dostęp do systemu zarządzania polem walki. Aby prowadzić długoterminowe działania ofensywne, Rosja zaczęła potrzebować zasobów ludzkich, zwłaszcza że ponosi istotne straty – strona ukraińska twierdzi, że Rosja przez trzy lata utraciła ponad 861 tys. personelu wojskowego¹ i nie jest w stanie szybko i skutecznie szkolić rekrutów oraz kadry oficerskiej i podoficerskiej.

Długotrwały konflikt oznacza straty sprzętowe, przez co znaczenie zyskują zdolności do produkcji i pozyskiwania uzbrojenia oraz możliwości jego remontowania i renowacji. Jak podaje Sztab Generalny Ukrainy, Rosja straciła m.in. 370 samolotów, 331 śmigłowców, ponad 10 tys. czołgów i 28 okrętów. Natomiast portal Oryx² jako straty bezpowrotne wskazuje m.in. 136 samolotów, 151 śmigłowców, 3756 czołgów oraz 28 okrętów (różnice wynikają m.in. z metodologii szacowania strat). Przyjmując dane portalu Oryx, widać, że choć Rosja ponosi znaczące straty w sprzęcie, to nie uniemożliwia jej to prowadzenie działań zbrojnych. *The Military Ballance* z 2022 r.³ podaje bowiem, że rozpoczynając pełnoskalową agresję na Ukrainę, Rosja miała do dyspozycji niemal 1,2 tys. samolotów i ponad 800 śmigłowców różnego typu⁴, 3 tys. czołgów (i dodatkowo ok. 10 tys. w magazynach) i ponad 250 okrętów. Tym samym potencjał, którym nadal dysponuje, jest znaczny. Jedynie w przypadku sprzętu dla wojsk lądowych Rosjanie zostali zmuszeni, by sięgnąć po zasoby magazynowe sprzętu z czasów ZSRR.

Jednocześnie Rosja zaczęła rozszerzać system partnerstw zagranicznych i pozyskuje dzięki nim części i technologię niezbędną, by odnawiać posiadany sprzęt i produkować nowy. M.in. po to, by móc kupować już gotowe uzbrojenie, podpisała umowy o partnerstwie strategicznym z Koreą Północną (w czerwcu 2024 r.) oraz Iranem (w styczniu 2025 r.) – oba państwa są dostawcami m.in. amunicji, rakiet oraz bezzałogowców.

UDOKUMENTOWANE STRATY ROSYJSKIEGO SPRZĘTU PODCZAS PEŁNOSKALOWEJ INWAZJI NA UKRAINĘ

CZOŁGI

3756

ARTYLERIA SAMOBIEŻNA

885

SAMOLOTY

136

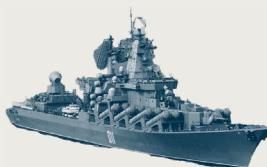
ŚMIGŁOWCE

151

OKRĘTY

28

ŹRÓDŁO: ORYX (WWW.ORYXSPIOENKOP.COM).

NIE PRZESTAJE REFORMOWAĆ SWOICH SIŁ ZBROJNYCH

Wykorzystując doświadczenia ukraińskie, Rosja wdraża szeroko zakrojoną, kompleksową reformę sił zbrojnych, którą zainaugurowało Ministerstwo Obrony jeszcze w grudniu 2022 r. Ówczesny minister obrony Siergiej Szojgu ogłosił m.in. zwiększenie liczebności sił zbrojnych oraz liczby jednostek we wszystkich rodzajach sił zbrojnych, a także zmiany w terytorialnym kształcie okręgów wojskowych.

Jak dotąd udało się osiągnąć zakładaną wielkość armii, która liczy 1,5 miliona żołnierzy i oficerów (na początku 2022 r. było to 900 tys.)

Jak dotąd udało się osiągnąć zakładaną wielkość armii, która liczy 1,5 miliona żołnierzy i oficerów (na początku 2022 r. było to 900 tys.). Zgodnie z zapowiedzią w marcu 2024 r. rozformowany został także Zachodni Okręg Wojskowy oraz Okręg Wojskowy Floty Północnej, a na ich bazie powstały okręgi wojskowe: Moskiewski i Leningradzki. Co istotne, od 2024 r. okręgi wojskowe

przestały być dowództwami, a stały się swoistymi departamentami Ministerstwa Obrony, które mają zarządzać jednostkami znajdującymi się na ich terenie. Tym samym Rosjanie odeszli od dowodzenia terytorialnego, a przeszli na dowodzenie na bazie rodzajów wojsk. Budują więc potencjał całych sił zbrojnych, a grupy zadaniowe będą tworzone nie na bazie zasobów okręgów wojskowych, ale zbierane z całego państwa, w oparciu o potencjał rodzajów i typów sił zbrojnych. W 2024 r. kontynuowali także tworzenie dwóch armii ogólnowojskowych oraz innych jednostek, jak np. pierwszego pułku obrony powietrznej mającego do dyspozycji systemy obrony powietrznej S-500.

LICZEBNOŚĆ SIŁ ZBROJNYCH ROSJI

2022

900 tys.

2024

1,5 mln

ŹRÓDŁO: MINISTERSTWO OBRONY FR.

Rosja konsekwentnie zwiększa też wydatki zbrojeniowe. W 2025 r. na obronę przeznaczono 32,4 proc. wszystkich wydatków budżetowych (13,49 bln rubli = ok. 150 mld dol.), czyli 6,31 proc.

Na wydatki w całym obszarze bezpieczeństwa zostanie zatem przeznaczonych co najmniej 41 proc. budżetu, co jest kwotą największą w historii współczesnej Rosji.

PKB. Oznacza to, że rosyjski rząd zwiększył o 3 pkt proc. udział prognozowanych wydatków w stosunku do planu przedstawionego w 2023 r. (w Rosji budżet planowany jest na trzy lata). Ponadto w 2025 r. 3,46 bln rubli (ok. 38 mld dol.) zostanie wyasygnowane na bezpieczeństwo i ochronę porządku prawnego. Na wydatki w całym obszarze bezpieczeństwa zostanie zatem przeznaczonych co najmniej 41 proc. budżetu, co jest kwotą największą w historii współczesnej Rosji.

Na najbliższy rok rosyjskie Ministerstwo Obrony wyznaczyło kolejne priorytety. Zamierza dalej rozwijać i unowocześniać siły jądrowe, uznawane za główny czynnik odstraszania i gwarant bezpieczeństwa państwa. W 2025 r. siły strategiczne mają otrzymać cztery nowe bombowce dalekiego zasięgu Tu-160M oraz okręt podwodny Książ Pożarski. Natomiast siły niestrategiczne (dysponujące taktyczną bronią jądrową) mają zostać postawione w stan stałej gotowości. Rosja będzie też inwestowała w budowę systemów krótkiego i średniego zasięgu (0,5-5,5 tys. km), jak rakietą Oriesznik. Zadania te współgrają z nową wersją doktryny jądrowej Rosji opublikowaną w listopadzie 2024 r., która jasno wskazuje, że broń atomowa jest podstawą rosyjskiego odstraszania. Rosja nadal będzie więc wykorzystywała broń jądrową do zastraszania społeczeństw zachodnich.

Rosja nadal będzie więc wykorzystywała broń jądrową do zastraszania społeczeństw zachodnich.

Resort obrony stworzy też wojska dronowe, które mają powstać w trzecim kwartale 2025 r. Konieczne będzie zatem również zwiększenie zdolności do produkcji platform bezzałogowych. Zgodnie z danymi rosyjskiego Ministerstwa Obrony rosyjskie wojska do działań w Ukrainie wykorzystują obecnie ok. 3,5 tys.

bezzałogowców na dobę. Rosja będzie również wzmacniała swoje zdolności do prowadzenia walki radioelektronicznej, które będą miały zabezpieczać siły własne. Wszystko to oznacza, że Rosjanie będą próbowali zmniejszyć swoje zapóźnienie technologiczne względem państw NATO.

Rosja planuje rozbudowę i unowocześnienie systemów łączności oraz budowę kompleksowego systemu świadomości sytuacyjnej od poziomu pojedynczego żołnierza do szczebla dowódczego. System ten będzie m.in. tworzyć mapy sytuacji operacyjnej. Być może bazą dla niego będzie wykorzystywany przez Wojska Powietrzno-Desantowe system Andromeda-D. Z tym będzie się wiązało m.in. stworzenie zintegrowanej przestrzeni informacyjnej, a celem jest zautomatyzowanie dowodzenia. Będzie to zapewne proces długotrwały i trudny, jednak jeśli Rosja odniesie w tym zakresie sukces, będzie oznaczało to dodatkowe wyzwania np. w planowaniu obronnym członków Sojuszu.

(...) rosyjskie wojska do działań w Ukrainie wykorzystują obecnie ok. 3,5 tys. bezzałogowców na dobę

Rosyjskie Ministerstwo Obrony chce także unowocześnić szkolnictwo wojskowe, aby uwzględniło doświadczenia z tzw. specjalnej operacji wojskowej. Braki w wyszkoleniu – zarówno w korpusie szeregowych, jak podoficerów i oficerów – są jednym z najbardziej widocznych problemów rosyjskich sił zbrojnych od

początku pełnoskalowej agresji na Ukrainę. Zmiany w sposobie szkolenia planowane były jeszcze w ramach pierwszej całościowej reformy sił zbrojnych, która została zainaugurowana w 2009 r. po wojnie w Gruzji, lecz nie przyniosły one oczekiwanych przez rosyjskie władze rezultatów.

Tym samym w najbliższych miesiącach i latach należy oczekiwać szeregu działań mających unowocześnić rosyjskie siły zbrojne i przygotować je do działań w realiach współczesnego pola walki. Jednocześnie Rosjanie nadal będą się opierać na armii typu masowego i szeroko szkolili rezerwy, na co przy tworzeniu swoich planów obronnych powinny zwracać uwagę państwa NATO.

CHCE ROZWINĄĆ I UNOWOCZEŚNIĆ PRODUKCJĘ SPRZĘTU WOJSKOWEGO

Jednym z najważniejszych celów, jakie postawił sobie rosyjski resort obrony na najbliższe miesiące, jest rozwój produkowanego w kraju sprzętu wojskowego – w tym celu poszerza dotychczasową współpracę wojska i przemysłu zbrojeniowego. W 2025 r. Ministerstwo Obrony planuje inwentaryzację wszystkich systemów uzbrojenia. Mają także powstać centra wojskowo-eksperymentalne, gdzie, m.in. na podstawie doświadczeń z wojny w Ukrainie, będą opracowywane i testowane nowe rodzaje uzbrojenia. Priorytetem mają się stać bezzałogowce powietrzne i naziemne, systemy obrony, rozpoznania i walki elektronicznej, które odgrywają znaczącą rolę w walce na ukraińskim froncie.

Wyciągając wnioski z działań prowadzonych na terenie Ukrainy, Rosjanie znacząco zwiększyli produkcję dronów różnego typu. Rosyjscy producenci opracowali całą linię bezzałogowców wykorzystujących światłowodowe łącza komunikacyjne zamiast tradycyjnego sterowania radiowego. Ma je to zabezpieczać przed unieszkodliwieniem za pomocą systemów walki radioelektronicznej, choć zwiększa to koszty produkcji i ogranicza możliwości manewrowe dronów. Rosjanie starają się zatem przezwyciężyć problemy, jakie stwarzają ukraińskie systemy walki radioelektronicznej.

Jednym z przykładów bezzałogowców nowej produkcji, wykorzystujących światłowody jest dron-kamikadze Książę Wandal Nowogrodzki, który atakować może ciężki sprzęt używany przez Ukrainę. Z kolei dron Hortensja jest stosowany jako granatnik. Rosyjski przemysł zbrojeniowy produkuje też coraz więcej dronów sterowanych drogą radiową. Jednym z priorytetów jest duży dron zwiadowczy i uderzeniowy Inochodiec, który ma m.in. likwidować systemy obrony powietrznej wykorzystywane przez Ukrainę. Produkcję przemysłu zbrojeniowego uzupełnia sektor cywilny. 31 stycznia 2025 r. Ministerstwo Przemysłu i Handlu poinformowało, że w 2024 r. wyprodukowano 16,4 tys. sztuk wytwarzanych cywilnie dronów, co oznacza 2,5-krotny wzrost względem 2023 r.

Rosja zainwestowała także w produkcję bomb lotniczych wyposażonych w uniwersalny moduł planowania i korekcji, który zmienia niekierowaną amunicję w precyzyjną broń dalekiego zasięgu. Ich nosicielami są samoloty lotnictwa taktycznego, co pozwala na ich masowe zastosowanie, w tym ostrzały obiektów infrastruktury krytycznej oraz cywilne.

JEST W STANIE ZASTĘPOWAĆ UTRACONE SAMOLOTY I OKRĘTY, ALE RACZEJ NIE CZOŁGI

Dla zabezpieczenia działań prowadzonych przez Wojska Lądowe kluczowa jest także produkcja i renowacja ciężkiego sprzętu, jak czołgi czy bojowe wozy piechoty. Największy rosyjski producent czołgów, zakład Uralwagonzawod, w 2024 r. przekazał armii co najmniej 200 czołgów typu T-72B i T-72B1, które zostały zmodernizowane do standardu T-72B3 oraz do 80 nowych czołgów T-90M⁵. Jest to niewielka liczba jak na potrzeby pola walki – dla pokrycia strat Wojska Lądowe powinny otrzymywać co najmniej 1200-1300 czołgów rocznie. Nie ma danych dotyczących produkcji innych typów maszyn, jak np. T-80 wytwarzanych przez Omski Zakład Budowy Maszyn Transportowych. Straty na bieżąco są natomiast uzupełniane w Siłach Powietrzno-Kosmicznych. W 2024 r. siły powietrzne otrzymały ok. 24 samolotów bojowych, co jest równe średniej liczbie traconych rocznie maszyn.

Wedle oficjalnych danych w ubiegłym roku do rosyjskiej marynarki wojennej trafiło ponad 30 okrętów różnych klas, co przewyższa liczebnie całkowite straty wojenne. Rosja inwestuje też

(...) rosyjskie władze będą wzmacniać swoje morskie zdolności. Jednym z celów będzie zwiększenie obecności w Arktyce i zabezpieczenie Północnej Drogi Morskiej,

w poszerzenie produkcji morskich bezzałogowców, a w 2025 r. ich producenci stworzą jeden zakład do ich wytwarzania na bazie petersburskiego holdingu wojskowo-przemysłowego Kingiseppski Zakład Budowy Maszyn. Jednocześnie, w ramach utworzonego w sierpniu 2024 r. Kolegium Morskiego, na którego czele stanął Nikołaj Patruszew (wcześniej sprawujący funkcję sekretarza Rady Bezpieczeństwa Rosji), powołano grupę roboczą, która ma przygotować projekt ustawy w sprawie państwowej regulacji przemysłu stocznioowego. Decyzje

polityczne, które zapadły w 2024 r., oraz organizacja największych morskich ćwiczeń w najnowszej historii Rosji – „Ocean 2024”, pokazują, że rosyjskie władze będą wzmacniać swoje morskie zdolności. Jednym z celów będzie zwiększenie obecności w Arktyce i zabezpieczenie Północnej Drogi Morskiej, co będzie tworzyło dodatkowe wyzwania na północnej flance Sojuszu.

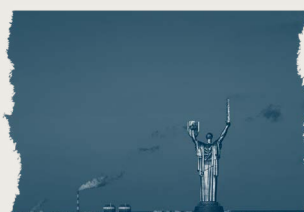
WYZWANIEM POZOSTAJE BRAK RĄK DO PRACY W ZBROJENIÓWCE I KORUPCJA

Celem rosyjskiego rządu jest także zapewnienie bieżących potrzeb armii. Na rozszerzonym Kolegium Ministerstwa Obrony, które odbyło się 16 grudnia 2024 r., minister obrony Andriej Biełousow powiedział, że w ubiegłym roku przemysł zbrojeniowy, w porównaniu do 2022 r., zwiększył produkcję bojowych wozów piechoty i transporterów opancerzonych trzykrotnie, czołgów siedmiokrotnie, amunicji dwudziestodwukrotnie, a bezzałogowców dwudziestotrzykrotnie. Dane te jak dotąd nie znalazły jednak potwierdzenia w zwiększonych dostawach sprzętu dla rosyjskich sił zbrojnych. Co więcej, wyzwaniem dla rosyjskiego przemysłu zbrojeniowego będzie brak pracowników, szacowany nawet na ok. 400 tys. osób, z czego 120 tys. to osoby z wyższym wykształceniem.

Kolejnym problemem, z którym będzie musiał się zmierzyć rosyjski resort obrony, to walka z korupcją i zbyt wysokimi kosztami produkcji uzbrojenia, dyktowanymi przez państwowych monopolistów. Jak najbardziej racjonalne wykorzystanie środków przeznaczonych na potrzeby sił zbrojnych oraz uporządkowanie wydatków zbrojeniowych to jedno z najważniejszych zadań powołanego w maju 2024 r. ministra obrony Andrieja Biełousowa, który latach 2012-2013 sprawował funkcję ministra rozwoju gospodarczego.

IDEOWO ROSJA WALCZY O STATUS IMPERIUM

Wojna w Ukrainie ma podłoże ideologiczne bazujące na koncepcji ruskiego miru (rosyjskiego świata)⁶. Można ją też traktować jako wojnę zastępczą z państwami zachodnimi, co niejednokrotnie sugerowali przedstawiciele rosyjskich elit politycznych. Rosja wykorzystuje wojnę jako ważny element budowania antyzachodniej koalicji, a także odpowiedź na społeczne oczekiwania, aby Rosja odzyskała należną jej pozycję na arenie międzynarodowej.

Rosyjscy politycy oraz media ukształtowały również przekaz, w którym wojna w Ukrainie jest walką o byt państwa rosyjskiego podobną do wojny ojczyźnianej (chodzi o wojny napoleońskie) oraz konfrontacją z nazizmem na wzór wielkiej wojny ojczyźnianej (działania zbrojne, które ZSRR prowadził w latach 1941-1945). Żołnierze walczący w Ukrainie porównywani są przede wszystkim do bohaterów wielkiej wojny ojczyźnianej.

(...) wojna w Ukrainie jest walką o byt państwa rosyjskiego podobną do wojny ojczyźnianej oraz konfrontacją z nazizmem na wzór wielkiej wojny ojczyźnianej

Sposób prowadzenia działań zbrojnych pokazuje, że współczesna Rosja realizuje sięgające czasów ZSRR koncepcje wojny na wyniszczenie przeciwnika, o czym świadczą ataki na infrastrukturę krytyczną i obiekty cywilne w Ukrainie. Ponadto w domenie informacyjnej przeciwnik nadal jest odhumanizowany, a więc

w mediach nie mówi się o Ukraińcach, tylko o nazistach, faszystach, lub banderowcach; ukraińskie władze określa się jedynie mianem kijowskiego reżimu; a wydarzenia z roku 2014 (obalenie prezydenta Wiktora Janukowycza w wyniku rewolucji godności) jako zamach stanu.

PROWADZI INTENSYWNA „EDUKACJĘ PATRIOTYCZNĄ” I PROPAGANDĘ

Na celowniku znalazły się zwłaszcza dzieci i młodzież. Nauczanie patriotyczne rozpoczyna się już w przedszkolu i jest prowadzone podczas 11-letniej edukacji szkolnej. W klasach 10-11 jeszcze w 2022 r. rozpoczęto nauczanie przedmiotu „wprowadzenie do podstawowego szkolenia wojskowego”, który obejmuje nie tylko umiejętność posługiwania się bronią, ale również udzielanie pierwszej pomocy w warunkach pola walki. W tym roku dla uczniów szkół kadetów i klas mundurowych, oraz dla wszystkich zainteresowanych historią wojskową, został przygotowany nowy podręcznik „Historia wojskowości Rosji”, z którego uczniowie będą poznawać aspekty tzw. specjalnej operacji wojskowej w Ukrainie. Najstarsi poznają m.in. rodzaje broni użyte przez rosyjską armię i sprzęt dostarczony Ukrainie przez członków NATO. Podręcznik pod redakcją Władimira Medinskiego, doradcy prezydenta Federacji Rosyjskiej i przewodniczącego Rosyjskiego Towarzystwa Historyczno-Wojskowego, został wydany w trzech zeszytach: dla klas 6-7, 8-9 i 10-11. Jest zsynchronizowany ze szkolnym kursem historii i zatwierdzony przez Ministerstwo Edukacji. Wpisuje się też we wprowadzone wcześniej zmiany programowe i można założyć, że w przyszłości będzie wykorzystywany w innych typach szkół.

W militaryzacji społeczeństwa i krzewieniu kultu sił zbrojnych oraz wielkiej wojny ojczyźnianej niepoślednią rolę odgrywa kinematografia. Tylko w 2024 r. do kin weszło kilkanaście filmów poświęconych tematyce wojennej, z czego większość skoncentrowała się na okresie lat 1941-1945 i walce z nazizmem. Część była przeznaczona już dla starszych dzieci. Rosyjska telewizja kontynuowała historyczne superprodukcje ukazujące bohaterstwo rosyjskich i radzieckich żołnierzy, a także konfrontację na linii ZSRR-USA z okresu zimnej wojny. W ten sposób władze współczesnej Rosji wykorzystują doświadczenia z okresu ZSRR, kiedy edukacja i kultura miały formatować myślenie zgodnie z linią władz.

Militaryzacji społeczeństwa będą też sprzyjały tegoroczne wielkie obchody 80. rocznicy tzw. wielkiego zwycięstwa, których kulminacyjnym punktem będzie parada wojskowa w Moskwie 9 maja. Zaproszenia na nią otrzymało wielu światowych liderów. Należy się też spodziewać szeregu nowych produkcji filmowych i telewizyjnych, aktywności szkół i uczelni oraz jeszcze silniejszej obecności tematyki wojskowej i historycznej w mediach. Rosja będzie nadal wykorzystywała poli-

Operacje propagandowe będą miały także na celu odwrócenie uwagi od strat, w tym zwłaszcza demograficznych.

tykę historyczną w wojnie informacyjnej prowadzonej przeciw państwom zachodnim, w tym również Polsce, m.in. obwiniając je o działania sprzyjające odrodzeniu nazizmu.

Celem militaryzacji społeczeństwa jest przygotowanie na długotrwałą konfrontację z państwami zachodnimi i niezbędne w tym celu wyrzeczenia. Rosyjskie władze,

m.in. za pośrednictwem mediów, będą budować poczucie siły państwa oparte na zdolnościach militarnych. Operacje propagandowe będą miały także na celu odwrócenie uwagi od strat, w tym zwłaszcza demograficznych (zabici i ranni na froncie, osoby, które wyjechały m.in. w obawie przed mobilizacją itd.), jakie Rosja poniosła w wojnie z Ukrainą. W dłuższej perspektywie będzie to oznaczało przebudowę społecznego myślenia, które NATO i szerzej państwa zachodnie będzie postrzegało jedynie w kategorii zagrożenia, przed którym należy się bronić bez względu na koszty.

WNIOSKI

1. **Dla Rosji rokowania w sprawie Ukrainy są też negocjacjami w sprawie jej mocarstwowego statusu.**
2. **Dla rosyjskich władz podstawową gwarancją utrzymania statusu mocarstwa jest posiadanie zdolności wojskowych.** Tym samym należy oczekiwać dalszych inwestycji w zdolności sił zbrojnych.
3. **Rosyjskie straty w Ukrainie nie są równomierne.** Najbardziej ucierpiały jednostki lądowe, które ponoszą główny ciężar prowadzenia walk, natomiast Siły Powietrzno-Kosmiczne oraz Marynarka Wojenna doznały stosunkowo niewielkiego uszczerbku, a ich zdolności w dalszej przyszłości mogą stanowić zagrożenie dla państw zachodnich.
4. **Militaryzacja społeczeństwa zostanie utrzymana.** A na zdolnościach do wykorzystywania twardej siły Rosja oprze swoją politykę zagraniczną i bezpieczeństwa i w ten sposób będzie kształtowała swoją pozycję jednego ze światowych mocarstw.
5. **Rosyjskie elity polityczne utrzymają wysoce konfrontacyjną postawę wobec państw zachodnich.** Będzie miało to odzwierciedlenie w dalszych wrogich działaniach hybrydowych (ataki na infrastrukturę krytyczną, konfrontacyjne aktywności w cyberprzestrzeni) oraz w wojnie informacyjnej, której jednym z ważniejszych elementów będzie polityka straszenia możliwością wybuchu kolejnej wojny, łącznie z nuklearną.

REKOMENDACJE

1. **Państwa NATO powinny szczególnie wnikliwie śledzić postępy Rosjan w reformowaniu sił zbrojnych**, odbudowie ich potencjału oraz we wprowadzaniu nowoczesnych rozwiązań. Chodzi zwłaszcza o budowę wojsk dronowych, tworzenie systemu jednolitej świadomości sytuacyjnej i wymiany informacji oraz formowanie zdolności do prowadzenia walki radioelektronicznej.
2. **Członkowie Sojuszu powinni przygotować całościową strategię wobec Rosji**, włącznie z wykorzystaniem elementu presji ekonomicznej. Jej założeniem powinno być, że Rosja utrzyma konfrontacyjne podejście do Sojuszu i będzie rozbudowywać potencjał militarny.
3. **Państwa natowskie powinny być gotowe przeciwstawić się działaniom hybrydowym**, prowadzić operacje w cyberprzestrzeni oraz powinny rozbudować potencjał swojego przemysłu zbrojeniowego, aby był on w stanie zaspokajać ich potrzeby. Wszystko to będzie miało istotny wpływ na wiarygodność sojuszniczej polityki odstraszenia.
4. **Aby utrudnić Rosji rozbudowę potencjału militarnego, konieczne będzie utrzymanie polityki sankcji**, w tym zwłaszcza na technologie niezbędne dla przemysłu zbrojeniowego i wydobywczego. Obostrzenia powinny zostać także utrzymane na import z Rosji węglowodorów, których sprzedaż jest istotnym źródłem dochodów, pozwalających rosyjskim władzom na kontynuowanie przezbrojenia.
5. **Brak jasnej i jednoznacznej polityki odstraszenia zachęci Rosję do dalszej militaryzacji, konfrontacyjnej wobec państw zachodnich**. Będzie ją także skłaniał do stawiania przed państwami NATO wyzwań strategicznych i pozwoli wykorzystać hasła o słabości Zachodu do budowy szerokiej antyzachodniej koalicji.
6. **Dla wiarygodności państw zachodnich kluczowa będzie ich dalsza polityka względem Ukrainy**, a zatem nie tylko gotowość do odbudowy tego państwa i wspierania reform, ale także do utrzymania pomocy wojskowej niezbędnej do rozbudowy potencjału obronnego. Istotna będzie też pomoc przy ewentualnej akcesji Ukrainy do Unii Europejskiej oraz rozwijanie współpracy tego państwa z Sojuszem.

Anna Maria Dyner

starsza analityczka ds. bezpieczeństwa
i spraw wschodnich

PRZYPISY KOŃCOWE

1. Zabici i ciężko ranni.
2. Attack On Europe: Documenting Russian Equipment Losses During The Russian Invasion Of Ukraine, "Oryx", <https://www.oryxspioenkop.com/2022/02/attack-on-europe-documenting-equipment.html>
3. The International Institute for Strategic Studies, The Military Balance 2022, , <https://www.taylorfrancis.com/books/mono/10.4324/9781003294566/military-balance-2022-international-institute-strategic-studies-iiss>
4. Bez uwzględniania zasobów lotnictwa armijnego i wykorzystywanego przez Marynarkę Wojenną.
5. Jarosław Wolski szacuje, że licząc również hybrydy w postaci wieży T-90M na kadłubach odnawianych ze składów i z uszkodzonych w wyniku działań wojennych maszyn, Rosjanie w 2024 r. wyprodukowali ponad 300 czołgów tego typu.
6. Chodzi o koncepcję zjednoczenia pod rosyjskim przywództwem osób rosyjskojęzycznych w całej Eurazji, która bazuje też na wspólnocie kulturowej, cywilizacyjnej, politycznej i religijnej.
7. Wedle danych Rosstatu, ubytek naturalny ludności, bez uwzględnienia okupowanych obwodów Ukrainy chersońskiego, donieckiego, ługańskiego i zaporoskiego w latach 2022-2024 wyniósł ok. 1,7 mln osób, mimo szeregu programów mających zwiększyć dzietność wprowadzanych przez władze Rosji.